

# Barndoms og ungdoms erindringer

Af Inga Johanne Nielsen

født 10. november 1920.

Min bedstefar (farfar) var svensker i ordets bedste forstand, stolt af at være det, holdt på formerne. Især en ting husker jeg vældig godt, det var hans måde at sidde ved bordet, man skulle være ret som et lys, måtte ikke hænge ind over bordet, skulle løfte armen når man førte maden i munden. Så var han en hader af sovs: hvad skal vi med al den dyppelse, men han kunne godt lide fedt, der kunne hænge ved kartoflerne. Der var en ting mere, som han hæftede sig ved: der skulle spises op intet måtte gå til spilde, selvom der jo altid var hund og kat til at aftage det.

Når bedstefar havde været hos Olga (min storesøster) på besøg, efter hendes giftermål med Kristian, som han i øvrigt ikke accepterede i første omgang, var der ikke ende på hans lovprisninger om Olgas måde at lave mad på, der blev altid spist op. Hun lavede aldrig mere end de kunne spise, ingen rester. Så måtte mor høre for hendes udskejelser med hensyn til madrester. Bedstefar var ikke rar mod mor (hans svigerdatter), men hun var til det sidste trofast med pasning mod ham. Når mor engang imellem fik lidt nyt tøj, hvad sjældent skete, måtte hun gemme det for bedstefar. Han var så ondskabsfuld over hendes nye ting, som han for øvrigt ikke på nogen måde havde del i.

Bedstefar var en dygtig håndværker, vel at mærke til at lave alt af træ. Han tog på skovauktion og købte træ, det blev kørt hen og savet i planker, som så senere blev sat til tørre i baggården, for derefter at blive lavet i trillebøre, vogne, leskafter, malkeskamler, karstokke, river, skafter, ja næsten alt, havebænke og borde.

Han lavede naboernes vogne, men gjorde det næsten gratis, fik vist dårligt nok dækket sine udgifter til indkøb af træ, men han kunne lide sit arbejde, nød at arbejde med træ.

Hestene var vistnok de eneste dyr, han gav sig af med, listede i utide ind i stalden og gav dem lidt havre. Kostalden kom han meget nødig i, kun hvis der var gået noget i stykker, der skulle repareres, gjorde han det. Hvorfor han nærmest foragtede ko- og svinestald ved jeg ikke, han følte vist det var kvindearbejde at passe husdyr.

Hvis et vindue gik i stykker satte han nye i, var vældig god til at kitte, hvad jeg i dag er ked af, at jeg ikke kan. At male vinduer, havelåger, bænke var også ham. Så var der vedligeholdelse af træsko, det var et helt kapitel for sig, der var dengang ringe under træskoene og ve, hvis vi sparkede en ring af uden at melde det straks. Var træskoene slidt på næsen blev der sat blik på, de var tunge og man slog skankerne så de undertiden blødte. Så var det anderledes dejligt, når det var tørt om sommeren og kludeskoene var tilladt udendørs. Jeg kan endnu huske den lette fornemmelse, det var, når man slap for træskoene. Kludeskoene var meget ufikse og tunge når

bedstemor (farmor), for at gøre dem solide satte cykeldæk under sålerne, men de var varme om vinteren, syet af plys som de var.

Så var der bierne, det var også bedstefars. Undertiden var der da en del honning, vi slyngede den selv ud og rørte den, så den smagte af bier. Bihusene stod udenfor lindelysthuset. Derinde var køligt og dunkelt, så der stod mor og tog mod tavlerne, når bedstefar med pibe og slør gik til angreb på bitavlerne. Mor var meget bange for bierne, svulmede vist meget op efter stik. Stikkelsbærkuskene stod udenfor bihusene, de kunne først plukkes når bierne var gået til ro om aftenen.

Plante træer var også bedstefars lyst, vi havde helt gode frugtbuske og frugttræer, og alt blev udnyttet, da lod man ikke frugten sidde på buskene, men sukkeret var også meget billigt. Bedstefar vidste hvor mange æbler og pærer, der var på træerne, kunne se, hvis der var pillet ved noget. Dem der faldt ned måtte spises, så det var med at komme først ud om morgenen.

Alt dette med fodtøj er fra min tidlige barndom, min skoletid var gummistøvlernes tid. Mit første par var sort fod, gråt skaft og fløjel foroven, vist et par aflæggere af kusine Esters fra København. Hun fik altid det bedste, der var, og da hun var større end jeg, blev det min fordel. Jeg var altid pænt klædt i forhold til de andre.

Skolen var jeg glad for, men vejen var lang og trang og farefuld efter min målestok. De første år var til fods, vi gik kun i skole hver anden dag, om vinteren fra kl. 9 til 16, det kunne være mørkt både frem og tilbage. Om sommeren fra 8 til 15, men i den aller lyseste tid mødte vi kl. 7, jeg gik så hjemmefra kl. 6, jeg var altid bange for at komme for sent. På Kollerupgård gik jeg ind og tog Marie med, det tog sin tid, hun var sjældent færdig, og jeg var så bange for, vi ikke nåede det, ur havde man jo ikke. Det første stykke af skolevejen var over marken. Der kunne både være ræv og grævling, hestene stod tøjret langs med Kollerupgårds markvej, dem var jeg meget bange for, jeg har tit en dugvåd morgen været langt inde i kornet for at komme udenom dem. Så var der gåseflokkene med den hvæsende gase og til sidst en djævel til hund, der lå inde under den store rulle i den lange cementgang, man skulle passere på vej til køkkenet, hvor der først var mennesker.

Jeg var lykkelig, når bedstefar en enkelt gang skulle til smeden i Kollerup med et hjulbør-hjul til beslagning (jernring lægges om træhjulet), så afpassede han det, så vi kunne følges om morgenen, det var en tryk fornemmelse.

Jeg har også mange gange vendt om, når jeg var nået et stykke, fordi jeg mente ræven eller noget andet var der, så var det med at snige sig ind i værkstedet til bedstefar. Han hjalp mig så på vej og stod og så om alt gik godt. Mor blev gal, hvis jeg kom hjem igen, hun havde vel travlt, og et pattebarn var der ingen plads til der. Bedstefar kunne jeg også få til at lave legehuse af salpetersække. Jeg lavede købmandsforretning i dem, ryddede op og regerede, talte med tænkte personer, der alle havde navne. Salpetersække var en god ting, det var tykt gråt papir, jeg tror der var tre lag, deraf var det midterste tjære eller asfalt, så længe de var nye regnede det ikke igennem. Disse sække blev også brugt til hængekøjer i lysthuset, der var svalt og godt, dengang

lagde man sig ikke i solen, den fik vi nok af i marken, så middagsstunden var helliget skyggen. Lysthuset var et lindelysthus klippet med et hul til at gå ind af. Det værste var at beplantningen bagud mod nord var næsten gået ud, så der kunne godt være sus.

Jeg husker også tørvemosen. Svagt husker jeg et hul ved det sidste sving på vejen, en stork og gule iris. Feldmosen var skøn i tørretiden, i hvert fald når man kunne nøjes med at komme med kaffen, og så lege på de små stier, ellers var det hårdt arbejde som alt andet.

Mandfolkene stod og æltede med store træskostøvler, smed så massen op på en trillebør med firkantet ramme, hvor tørvene så fik deres facon, trillebøren kørte man så ud på en flade, væltede af og løftede rammen op igen. Så lå tørvene til tørre nogle dage, blev vendt, og senere stakket, for derefter at blive kørt hjem i tørvehuset.

En lang og besværlig proces for at få brændsel til komfuret. De blev brugt sammen med træ, hvis det var gode tørv, kunne de holde ild længe. Til optænding brugte vi spåner fra værkstedet og fint flækket træ. Når vi i en fart skulle lave kaffe sagde mor: "rend ud i værkstedet efter en håndfuld spåner", det fattede hurtigt op. I kakkellovnen blev brugt kul og koks, det gav god varme, men der blev først tændt op sidst på eftermiddagen, ellers opholdt vi os i køkkenet, der var vist ikke særlig varmt. Far sad for bordenden pakket ind i puder og tæpper, stod døren åben ud til bryggerset tordnede han: "luk døren"! Spillede man bold: "lad være med det bumperi"! Men ellers måtte jeg gerne lege, dog skulle man altid foretage sig noget, ellers var det ud: du kan strigle køer, et led stykke arbejde. Blot vi lavede håndarbejde eller måske læste gik det an.

Søndag var en dejlig dag, nu er alle dage ens. Egentlig begyndte søndagen om lørdagen med lidt ekstra rengøring. Der blev skuret skærebretter, bryggersbord, vask og bryggersgulv, pudset knivtøj, lavet lidt mad til søndag, bagt f. eks. Søndag blev der hængt rene håndklæder op, viskestykker, kniv stykke, vi måtte ikke tørre knivtøjet af i viskestykket. Det var nogle grimme skeer, knive og gafler, de smittede af. Bedste havde sin hornske, den var blød til en tandløs mund, men det varme, kunne den ikke tåle, så blev den blød. Når mor så havde hængt rene håndklæder op, skulle bedstefar vaskes til søndag, det var nødtørftigt, det meste snavs sad i det rene håndklæde til mors store ærgrelse. Bedstefar tog så sit helligtrepejstøj på, som vi kaldte det. Om sommeren hvid lærredsjakke og stråhat, den lange pibe blev tændt, og den gamle bibel kom frem, så følte han vist, at når han havde læst sit stykke at så havde han givet sit bidrag til at søndagen skulle være hellig. Læsningen foregik siddende med bogen i vindueskarmen, på grund af godt lys. Det var små bogstaver, og hans syn var ikke for godt. Jeg kunne som lille pige, være meget utålmodig, blive ved med at mase mig frem mellem hans ben og kravle op på knæet. Det eneste han sagde var: "så sid nu stille lidt, så får vi se". Når det hellige ritual var overstået kom turen til ugens nyheder og Familie Journalen. Der kunne godt være lidt at læse højt for mig, man kunne også efter megen plagen få lov til at se i kikkerten, udsigten var dengang som nu god fra Kolleruplund. Nu må bedstefar vist have fået omtale nok.

Hvis man skal prøve at fortælle noget fra sin barndom, er det visse ting, der altid vil stå klart og tydeligt, medens andet kan være mere flyvende. Måske er det ting, man har fået fortalt gentagende gange, så man til sidst tror, at man selv har oplevet det. Med dette for øje vil jeg fortælle min først huskede oplevelse.

Jeg mener bestemt at kunne huske, jeg var meget glad for "æ pat" som man sagde dengang, og så er der vel blevet taget bestemmelse om, at nu skulle det være slut. Far sad for bordenden i køkkenet, som han altid gjorde. Da han på den tid allerede var meget præget af sin sygdom Dissemineret sclerose, kan jeg kun huske min far listede over gården med mor under armen og en krykke under den anden, derefter at sidde på en kasse i kostalden og derfra lede slagets gang i stalden. Tilbage til handlingen. Mor og far smurte skråtobak på brystvorten, selve handlingen kan jeg nok ikke huske, men smagen var noget af det mest afskyelige, så det vænnede mig fra. Jeg kan også huske, at jeg engang drak øj-sjatter. Der var købt øl i anledning af et gæstebud, jeg blev fuld og gik og sang. Folk morede sig, men opdagede så hvoraf lystigheden kom. Min stemme var falsk dengang som nu.

Det var sådan at jeg sov hos min mor til jeg var 3-4 år, måske mere. Forkælet var jeg vel som den lille, ville ikke i seng. Min søster Gerda fik 25 ører om ugen for at gå i seng med mig. Det har hun tit bebrejdet mig, men skylden var vel ikke min.

En nat vågnede jeg, og mor var væk, tudede vel nok og far sagde, du skal lægge dig til at sove igen, mor er op Kollerupgård, hvorfor er hun det? "det kan du få at vide i morgen". Dengang hjalp nabokonerne hinanden ved børnefødsler, det var i slig et ærinde min mor var ude.

Sinne Bendixen, vores rare nabokone, fødte 17 børn, deraf levede de 12, der alle blev meget dygtige. De sidste 5 børn var født med 1 års mellemrum, og mor var til stede hver gang.

Næste dag kogte mor sagesuppe med mange svesker i, uhm hvor det smagte, men det gik vores mund forbi, blev bragt til barselskone. Mor havde også ved samme lejlighed et stort hvidt forklæde på.

Så var det Peter, min elskede legekammerat. Vi var sammen snart sagt altid, indtil vi begyndte skolegangen, da kom vi i hver sin skole. Vi boede på 2 gårde, der var yderpunkterne i 2 forskellige sogne. Peter var enebarn, hvad jeg næsten også var, der er 7 år mellem min søster og mig, 16 år mellem min ældste søster og mig og 12 år mellem min bror og mig.

Jeg sov meget tit ovre ved Peter, han havde et par dejlige forældre, vi fik lov til alt. Når jeg sov der, lå jeg i Peter's seng, og han sov så hos sin far, så tumlede vi om morgenen. Om vinteren kørte vi på slæde med hund for og løb på is, mest fladvande, hvad der var meget af på Adolfs mark. Han var ikke så dygtig en landmand, så hans dræninger kneb det med at holde orden i. Om sommeren husker jeg dejlige udflugter sammen med dem i jumbe, og leg i mark og have, ved mergelgrave, hvor vi fangede haletudser og sejlede i gamle dejtrug, fik sommetider en våd sok.

Peters far og mor hed Adolf og Katrine, og ved siden af gården lå et lille aftægts hus med Adolfs gamle mor boende i, hende kan jeg dog ikke huske, men huset var forfaldent og blev revet ned, kan jeg huske. Der havde også ligget et teglværk på deres mark, og der stod nogle rør med tudser i, der har vel været vand, der legede vi også. For gavlen af stuehuset var der på et tidspunkt en hel skov af skarntyder, man kunne gemme sig i. Jeg plagede og plagede min mor for at få lov til at løbe over til Peter. Når mor så sagde spørg far, så kunne jeg stå og vride mig i flere timer, inden jeg fik spurgt, og den kostbare legetid gik tabt. Der var en vældig respekt for far, og pligter var der altid.

Om søndagen byttede vi blade med naboen, Karl Jensen, de boede midt mellem Peter og os, hvis vi ikke stak over marken. Hjemme holdt vi Familie Journalen og Ugens Nyheder, de holdt Hjemmet. Det var en af mine kære pligter at gå det ærinde. Der vankede gerne lidt mundgodt, kyskager, og så fik jeg lov til at

skrabe buddinggryden, de fik vist tit gul budding om søndagen. Jeg var altid velkommen, da jeg lod munden løbe, og de gerne ville vide nyt, nysgerrige som de var. Der fandtes også gode bekendte, som ville købe mig, det snakkede de altid om, og det var min skræk, selvom de var søde og rare. Apropos skræk – der var meget jeg var bange for, det blev brugt at kyse børn dengang, man skulle gøre, hvad der blev sagt og glemte man det, blev man truet med ”Bollemas”, ”Duedal” og ”Skoltesten”, de svævede altid over det hele. Mere kontant var skorstensfejeren, han kom jo af og til, han var det mest elskværdig eog smilende menneske, men min store skræk. Hvorfor opdagede jeg ham altid, når han masede sig op af vejen, sort og med kost og skraber? Så gemte jeg mig under bedstes skørter, der var mange af dem, og hun skulle nok passe på mig, selvom hun gerne ville snakke med skorstensfejeren. Der blev også budt på middagsmad eller kaffe, hvis det var ved den tid. Undertiden kom den blinde børstenbinder med sin cykel med varer og en medhjælper de blev også budt på mad. Jeg synes der var megen gæstfrihed, men vi boede også afsides, så der blev fortalt nyt, der kom også tit naboer på besøg.

Så var der juleaften, som jeg glædede mig overmåde meget til, men julemanden var min skræk, og han var umulig at komme udenom. Det var mine store søskende der havde deres fornøjelse af at kyse mig. Jeg sagde til mor hvor ville juleaften være dejlig, hvis der ingen julemand var, men hun morede sig bare. Vi spiste risengrød og steg, fik mandelgave, så skulle der vaskes op i det kolde bryggers, og jeg blev stille, kravlede om i sofaen og nærmest bedstefar, det var det mest trygge sted. Så varede det ikke længe inden der løb træskoklap og klokkeklang, det var julemanden. Der blev banket på døren, mor lukkede op, og så spurgte julemanden med fordrejet stemme om der boede en pige her, som hed Inga, og om hun havde været sød ellers fortjente hun ingen gaver. Hvis jeg ikke havde været artig kunne han tage mig med i sækken og smide mig i Karl Jensens dam, på vej over til Peter, hvor han også havde ærinde. Mor snakkede godt for julemanden, bød på brune kager og pebernødder, og så gik han igen, den vilde glæde brød frem. Jeg var vist meget livlig og selvstændig tog bestemt ingen skade. Af min mor og far kan jeg ikke huske, at have fået julegaver som lille pige, men min dukke med tøj og vugge forsvandt gerne et stykke tid før jul. Så stod den fin nyvasket, stivet og strøget juleaften, hvordan kunne mor næsten få tid til det? Julegaver var der ellers nok af, der kom en stor pakke fra mostrene i København med gaver til alle, mest til mig. Der var dadler, valnødder, paranødder, chokolade og lignende som vi aldrig fik. Ligeledes kom der fra moster Martha i Vejle en pakke med rutebilen, vi hentede den ved landevejen, når moster havde ringet om at den var afsendt. Juletræ med pynt, der blev gemt fra år til år, havde vi altid. –Mor bagte kager og vi lavede også gerne kunstig marcipan. Julen varede til Hellig tre Konger, da blev de sidste lys tændt, vi fik hver sit lys, og den lys der først brændte ned skulle dø først, men det tog vi nu ikke så højtideligt, det var nu også kun i bedstes tid, vi havde den skik.

Min far var invalid, men det var vi vant til, jeg kan ikke huske far kunne gå. Sygdommen (dissemineret sclerose) var kommet langsomt. Da han som ung var med skoleskibet ”Georg Stage” var han vist faldet ned fra masten, og nogen mente det var det, der havde forårsaget forstyrrelsen i nervesystemet. Svagt erindrer jeg, at far ved mors arm, og med krykken under den anden arm, listede over i kostalden, der sad han så på en kasse og dirigerede. Heldigvis gik der 14 år før hjernen blev sløvet. Så husker jeg noget om, at der blev averteret om en kørestol til salg i avisen. Den blev købt og hvilken herlighed. Det var et monstrum, kurveflet og træhjul, langt fra stærk nok til brosten og jordvej. Det foregik meget varsomt, men far sad godt i den med puder og tæpper. Mor slæbte så far frem og tilbage fra stol til vogn og jumbe, som de også kørte i, på besøg hos naboer.

Den første kørestol holdt ikke så længe, den var næste var sort med faste gummiringe, mere robust og

fodstykket kunne klappes ned. Den sidste kørestol var med cykelhjul og kunne pumpes op, så den gik meget lettere og var nem at køre med på god vej. Markturene foregik ved at mor skubbede, så var der sat et reb i, som jeg måtte trække i, det var nu ikke lige morsomt altid, og markvejene var dårlige. Far ordnede næsten alting pr. telefon, så måtte andre holde røret for ham, det kunne også være træls, når det trak ud med samtalen. Ligeledes måtte jeg også holde kortene for ham, når naboerne kom og spillede lidt kort om aftenen, det var mere spændende, jeg fik lov at være oppe, og kom undertiden med på råd.

Far havde mange smerter, og undertiden fik han voldsomme rystelser, som endte i en total stivhed, der bevirkede, at han gled ned af stolen. Når stivheden fortog sig, skulle man styrte til og bøje benene og mor måtte så hive ham på plads igen.

Han kunne så nogenlunde spise selv, men det holdt også op, vi gik i mosen og skar rør, så kunne drikkelsen suges ind. Senere blev der købt glassugerør, galt var det, når det gik i stykker. Der fandtes ikke plastik dengang. Når man så tænker på, at der absolut ingen bekvemligheder var W.C. udendørs, besværligt at komme dertil, heldigvis var der ingen trapper. Vask og deslige var i et koldt bryggers, nej hvor var det besværligt. Far ville helst sidde i køkkenet om dagen, det kneb med at holde varmen fra komfuret, selvom han var pakket ind i tæpper. Så lød det altid: luk den dør, hvad skal det renderi til for. Grunden til han helst ville sidde i køkkenet var aktiviteten der, og så den meget skønne udsigt, han kunne se den lange private vej og landevejen.

Om aftenen sad vi i stuen, der vendte ud mod gården, og var lunere. Far prøvede mange ting, han troede undertiden på et mirakel. Han var indlagt flere måneder på Rigshospitalet, men var meget dårlig ved hjemkomsten, sagde altid at det var fordi de tog en rygmarvsprøve, de har vel da været klar over sygdommens art. Senere var han indlagt i Odense og Fredericia, sidst i Vejle. Det var vist i 1929 han mente, nu var lægerne blevet så dygtige, at de kunne hjælpe ham. Ja, han lå der i 3 dage på sygehuset, og jeg husker, at mor skulle have det godt, hun skulle på besøg hos min søster og rigtig nyde tiden, mente far. Så lagde min gamle bedste sig i sin seng, hun var syg, når hun blev der, sagde mor, og så døde hun. Far kom dog hjem forinden, han var meget ked af det, lægerne havde sagt, de intet kunne gøre for ham. Mor var vist glad, da han kom hjem, der var så meget at tage bestemmelse om. Begravelsen foregik i en meget streng vinter, vi var næsten sneet inde, og de måtte køre med kisten på slæde over markerne. Mor kogte suppe, og så kom der ikke så mange mennesker som man ventede, men der blev delt ud af herlighederne. Så blev der flyttet om på soveværelserne. Far og mor fik det lidt større soveværelse, som hidtil havde været forbeholdt bedstemor og bedstefar. Bedstefar og jeg flyttede ind sammen, jeg fik en fin tremme udtræks seng, og vi havde det dejligt, hver sin halvdel af rummet.

Trods sygdom kunne far alligevel sørge for familien, vi var 4 børn og så min farfar og farmor, de var flittige, men ikke arbejdsdygtige mere, ingen fik offentlig hjælp af nogen slags. Far var smidt ud af sygekassen, men stod i en forsikring der hed "Hafnia". De gav vist noget til hospital og læge, men ellers måtte han selv betale det også.

Da far kom hjem fra Rigshospitalet, var han klar over at der måtte gøres noget. Han solgte den mindre ejendom, de havde og købte "Kolleruplund", næsten nabo til. Der var kun 24 td. Land, men god jord. Der blev drænet, bygget lade og stald, vognport og værksted til bedstefar og karlekammer, samt lagt nyt tag på kostalden. Mor fik vand in i bryggerset, det var en stor hjælp, pumpen stod midt i gården. Det blev mit fødehjem, jeg mener far og mor havde boet der et par år, da jeg blev født i 1920. På den lille gård kunne de dengang tillade sig at have en voksen karl + en nykonfirmeret dreng, som far dirigerede i kostalden, det gik meget godt. Jeg synes, når jeg tænker tilbage, at det var utroligt at far kunne klare det, men han fulgte godt med i udviklingen. Det værste var, når der var mund og klovsyge, ja også tuberkulose for så skulle hele

besætningen skiftes.

Da jeg var 13 år, ville min bror giftes og mor kunne ikke med fremmed hjælp klare det. Min ældste søster var gift, og Gerda ville giftes med Marinus, det blev de den 4. maj 1935 og Ejlar og Karen den 27. maj samme år. Forinden havde far og mor købt et hus i Vindelev, et nyt hus, der kun havde boet et ældre ægtepar der i nogle år. Der var elektrisk lys til mors store glæde, en maler ordnede huset indvendigt, og Gerda og jeg ordnede den store have. Så flyttede mor, far og gamle bedstefar dertil, der var ikke så meget plads, men ellers helt godt. Mor var kørt trætt, men det nye gav hende nyt mod et stykke tid, men så blev hun syg, de blev alle hentet over til Karen og Ejlar et stykke tid. Men så ville de hjem igen, og far blev klar over at mor ikke længere kunne klare at bære ham, så han kom ikke op mere. Det gik meget hurtigt ned af bakke, han fik på det tidspunkt vist meget morfin, mor gav ham det selv. Der var en meget flink hjemmesygeplejerske, hun var ung og stærk. Far og mor var umådelig glade for hende, hun kom mindst en gang om dagen så de fik far gjort i stand. Der blev lavet et stativ til at stå på dynen, så bogen far læste i kunne ligge der, men han kunne ikke engang selv vende bladet, og hjernen var sløvet. Han var på det tidspunkt ret umulig, og mor var ulykkelig. Det var en meget mishandlet og fuldstændig udmarvet mand, der døde den 12. februar 1936 53 år gammel.

Min mor var fra Vejle, hendes far var gasværksarbejder, mener jeg, fik vel kun lille løn, men det må jo have været fast arbejde. Mor var den ældste af 8 søskende, så der har nok været små kår, men gode forhold. Jeg mener at mine morforældre var Metodister, mor talte meget om kirken. Mor var køn og flot med krøller over hele hovedet. Jeg tænker, hun er kommet ud at tjene, så snart hun var konfirmeret. Jeg ved kun om 2 pladser, hun omtalte. Den ene var hos Grosserer Christensen, der har nok været mindst 2 piger. Der talte hun om stryging og lignende. Nr. 2 plads var hos Grosserer Thisted, der var hun i 8 år, det var hos et ældre ægtepar, og hun var enepige. Den plads omtalte hun altid med glæde.

Så blev hun kendt med far og skulle giftes, det var den 4. august 1904. De slog sig sammen med farfar og farmor, som far var eneste søn, og der blev købt en lille ejendom i Hørup. Bedstefar gik i skoven, var skovfoged på Lerbæk, og de andre 3 passede landbruget. Mor var bybarn og var vant til finere forhold. Bedste var dygtig, men uhyre sparsommelig, så det var en streng skole. Der kom hurtigt børn, og det mildnede på forholdene, da de gamle var meget børneglade. Mor længtes meget efter sin familie, og der var vist meget kontakt og gensidig besøg, der var dog langt at gå, jeg tror ca 10 km. Der blev født 3 børn i Hørup, men så havde far lyst til noget andet, han købte vel nok sammen med bedstefar en større gård i Jerlev landsby, også nær Vejle. Det var en gammel stor gård med meget plads, og de år der beskrives af far og mor som de dejligste. Der var vældig god kontakt til naboer, der blev venner for livet. De boede kun i Jerlev i få år, ja gården blev vist købt af kommunen til udstykning og revet ned. Den blev vist godt betalt. Derefter blev der købt en ca. 14 td, stor ejendom ca. 15 km vest for Vejle. Det var god jord og nye bygninger. Mor og bedste måtte igen pakke og flytte. Flytningen foregik hver gang med hestevogn, mange gange frem og tilbage da de 4 mennesker og 3 børn havde mange pakkenelliker. Mor kunne igen starte forfra, men også der var hun glad for rare, gode og livlige naboer.

Der begyndte så fars sygdom rigtig at blive streng, og endnu engang flyttede de alle sammen, kun et par km. Til 24 td land store "Kolleruplund". Der var et helt godt stuehus og telefon, den brugtes flittigt. Men petroleumslamper var der stadig. Kontakten til naboer og gamle venner var god, jeg synes det var et utal af mennesker, der kom og gik. Mor selv var egentlig glad og tilfreds trods de vanskelige kår, økonomien var vist ret god i forhold til mange andre, men den sparsommelige bedste, der ville stå for maden, var ikke

nem. Jeg tror nok, hun var glad for mor, men det er dog svært at være 2 koner i samme hus. Bedstefar var ond ved mor, kunne ikke tåle at mor fik en smule nyt tøj og lignende. Trods det holdt mor ud med ham, passede ham endog det sidste år han levede efter fars død, hvor han lå i sengen, da var han nu umådelig sød mod hende.

Det værste var fars sygdom, der tog til og gjorde livet umådelig svært for mor, hun slæbte den store mand rundt i 20 år uden at kny. Ja, det værste var, at jeg blev født året efter, de var flyttet til "Kolleruplund" på min mors fødselsdag. Mor fortalte, at jeg var nem, og der var ingen problemer med nogen, bortset fra for meget liv. Vi var altid mindst 7, der skulle have mad hver dag, så der var nok at gøre. Der foruden malkning, som mor jo lærte på et sent tidspunkt. Jeg tror egentlig altid, hun var lidt bange for dyr. Ja alligevel var det mor, der om natten måtte tænde staldlygten og kigge til køer og grise, når der skulle forøges, var kælvingen og faringen i gang, kaldte hun på karlen. Mor var endda så dygtig, at hun kunne spænde den gamle hest "Peje" for jumben, eller i hvert fald sætte ham ind igen, når de kom hjem, så var hun fri for at kalde på karlen. Først måtte hun jo slæbe far ind, men hesten var tålmodig, dog var den slemt ked af det, når de skulle for langt, han prøvede til hver gang, der var en indkørsel til en nabo, klog var han.

Det var mest aftenbesøg, dagen var fuld af arbejde. Så blev der tændt en eller to vognlygter og sat på jumben, det gav kun lidt lys, men de stolede på hesten. Værst var det når besøget gjaldt "Kollerupgård" det kunne næsten være livsfarligt at køre ind der. I forvejen forhørte man sig om hvilken vej, der var bedst, men jeg kan høre mor skrike, når hesten sprang igennem pladderet, og det gav et bump i vognen. Jeg var næsten altid med på de aftenture, der var jo nabobørn at lege med. Aftenbesøgene derhjemme husker jeg også, var vi flere børn foregik legen i køkkenet, så satte mor stålampen op på dragkisten, da mente hun vi var sikret, og så kunne vi springe og hoppe så meget vi ville.

Mor var meget træt om aftenen, jeg har set hende falde i søvn når hun sad og drejede på symaskinen. Var der besøg kneb det også for hende at holde sig vågen. Hun gik da ud i køkkenet og tog et løg og gned øjnene med.

Ligeledes sov hendes arme meget, det hjalp nu da hun holdt op med at malke. Grunden til den meget træthed var nok dels for meget arbejde, dels fars søvnløshed om natten. Hun var oppe mange gange om natten, hjalp ham med alt.